

G A I A

S A J T Ó S Z E M L E

2002. december

XX. évf., 387. szám

SZERKESZTŐSÉGI

EU-kampány

Kedves Barátunk!

Noha évek óta beszélünk róla, most kezdünk csak igazán ráébredni, hogy nyakunkon az EU-csatlakozás, annak összes belátható és beláthatatlan következményével. Valamennyien tudjuk, hogy a környezetvédelem a csatlakozási folyamat egyik legérzékenyebb kérdése, ennek ellenére úgy érezzük, hogy nincs markánsan megjelenő zöld álláspont a közvéleményben az EU-ról.

Mi magunk is elsősorban arról beszélünk, hogy a csatlakozás milyen jogszabályi és egyéb változásokkal fog járni a környezetvédelem területén, de nem értékeljük ezeket, nem alkotunk véleményt róluk. Most, az utolsó előtti pillanatban talán még változtathatunk ezen. Nincsenek illúzióink a népszavazás várható kimenetelével kapcsolatban, de még ha nem is tudunk fordítani az eredményen, akkor is beszélni kell arról, hogy hogyan viszonyulunk az Unióhoz.

Az ETK néhány évvel ezelőtt elfogadott egy, az EU-csatlakozást elítélő állásfoglalást, amely a mai napig megtekinthető honlapunkon (www.etk.hu), bár sok visszajelzést nem kaptunk (mondhatnánk egyáltalán semmit). Ebből kiindulva, legutóbbi közgyűlésünkön úgy döntöttünk, hogy a gyakorlatban is tenni kéne valamit, legalább így a népszavazás előtti utolsó hónapokban, hogy a sajtóban, a közvéleményben megjelenjen a környezetvédelmi szempontú, politikai nézetektől független EU-kritika.

Ehhez azonban mi, mint ETK, önmagunkban kevesek vagyunk. Szeretnénk összefogni azokkal az egyénekkkel és szervezetekkel, akikről úgy gondoljuk, van véleményük az ügyben, vannak tapasztalataik a sajtómunkával és a kampányolással kapcsolatban. Ennek érdekében már 2002. november 26-án tartottunk egy kötetlen beszélgetést arról, hogy milyen akciókat, kampányokat indíthatunk, mire van kapacitásunk, a kifejezetten az EU-val kapcsolatos, környezetvédelmi gyökerű kritikák képviselői és megjelenítési terén.

Ha téged is érdekel a dolog. Ötletekre, gondolatokra a továbbiakban is számítunk!

Üdvözlettel (No pasaran!)

Móra Vera

move@drotposta.hu

Hírek	4713
SZERKESZTŐSÉGI	
EU-kampány	4712
VILÁGGYARMATOSÍTÁS	
Dr. Drábik János: Uzsoracivilizáció	4714
György Lajos: Hamvas Béla és Fernando Pessoa az uralkodásról - A titokzatos Bilderberg csoport	4715
KÖRNYEZET	
A fenntartható jövő építése	4716
A gumibroncs-ház	4717
TÁRSADALOM	
Szabadságot Vanununk!	4719
AJÁNLÓ	
FILM Véres vasárnap	4720
LEMEZ Kiss Ferenc: Nagyvárosi bujdosók	4721
KÖNYV Konrad Lorenz: Az „orosz kézirat” (1944-1948)	4721
KÖNYV Daniel Quinn: Izmael	4723
TÖRTÉNETEK	
György Ottília: A próféták	4723

H Í R E K

Visszaváltható karácsonyfa akció -
Időpont-Helyszín-Árusított fák száma

december 20.-án 12 - 16 óra:

I. Moszkva tér 250 db

21.-én 08 - 12 óra:

XI. Mórícz Zsigmond körtér 250 db

21.-én 10 - 14 óra:

XIV. Őrs Vezér tere 200 db

21.-én 12 - 16 óra:

VI. Nyugati tér 250 db

21.-én 15 - 19 óra:

VII. Almássy tér 200 db

22.-én 10 - 14 óra:

VIII. Harminckettesek tere 250 db

22.-én 15 - 19 óra:

Kistarcsa 100 db

Fajta-Eladási ár-Visszaváltáskor
bérleti díj-Visszajáró összeg:

luc	2500	1500	1000
ezüst	3000	2000	1000
douglas	3000	2000	1000
norman	4000	3000	1000

A két helyszínen kb. 25 emberre lenne szükségünk: markos férfiakra, akik lepakolják az árut a helyszíneken; mosolygós lányokra a vevőkkel való foglalkozásra és a pénzügyek kezelésére. De egy csomó más izgalmas és változatos feladat is kínálkozik azok számára, akik a szombat délelőttjüket hajlandók feláldozni az akció érdekében.

Nagy Tamás

www.humusz.hu

tel./fax: (1)3862-648

Történelmi győzelmet aratott a Salvadori mozgalom - Az egészségügyi dolgozók sztrájkja után sikerült elérniük, hogy ne privatizálják az egészségügyet, és ezt törvénybe is foglalták!

"El Salvador népe történelmi jelentőségű csatát nyert a privatizáció elleni küzdelemben, egy csatát, amelyre mindenki úgy fog emlékezni, mint a szegénység és a természet leigázásának neoliberális modellje illetve az emberek közötti egyenlőség és a fenntartható fejlődés között dúló háború fordulópontjára!" - Mondta Ricardo Monge, az egészségügyi dolgozók szakszervezetének vezetője.

Börtön Bovénak - José Bovét és Rene Rieselt 14 hónapra ítélték egy génpiszkált mezőn vérgelahajtott erőszakmentes tiltakozó megmozdulásért. 1-2 hónapon belül le kell tölteniük a büntetést, kivéve, ha Chirac elnök eltörli az ítéletet.

Most indul egy széleskörű tiltakozó akció. Írjatok Ti is levelet Chiracnak, Bovéék szabadon engedését követelve.

*Részletek a kampányról francia, angol, olasz és lengyel nyelven...
<http://confederati.onpaysanne.ouvaton.org>*

Hajtás Pajtás: térítésmentes veszélyeshulladék-gyűjtés - A Hajtás Pajtás biciklis futárszolgálat térítésmentes használt-elem visszagyűjtési akciót indított Budapesten.

A cég megrendelői küldeményükkel együtt adhatják át a biciklistáknak veszélyes hulladékukat, amit diszpécserközpontjukban gyűjtenek, és havonta szállítanak el a Fővárosi Közterületfenntartó Rt. szelektív hulladékudvarába. Budapesten jelenleg évi 590 tonna elemet dobnak háztartási hulladékkal együtt a kukákba, megoldhatatlanná téve ezzel az elkülönítést.

A 90 pajtás az akció első hat hete alatt 30 kg elemet gyűjtött össze, de céljuk az évi 1 tonna elérése. A futárszolgálat honlapján külön oldalt szentelt megrendelői meggyőzésére a szelekció hasznosságáról, és igyekszik rábeszélni ügyfeleit az amúgy is gazdaságtalan szárazelemek akkukkal való helyettesítésére, aminek elterjedésével 90-95 százalékkal kevesebb veszélyes anyag gyártására kerülne sor. Az első ránézésre ártalmatlannak tűnő szárazelemekben használt nehézfémek ugyanis mérgező és agresszív környezetszennyező anyagok.

*www.hajtasajtast.hu/stb/el.em.htm
További kérdések feltehetőek:
Kürti Gábor, Hajtás Pajtás Kft.
Mobil: 30/9919989 Tel:(36-1) 455-0056 Fax:(36-1) 216-5886
E-mail: kapsolat@hajtasajtast.hu*

Válaszd a visszaválthatót! - A Hulladék Munkaszövetség kampányt indít a visszaváltható palackok megmentéséért!

Segítsetek benne!

- terjesszéték a kiadványainkat,
- toborozatok önkénteseket,
- jelentessétek meg a lapjaitokban és honlapjaitokban!
- Fessetek, ragasszatok, levelezzetek!
- Írjátok meg a honlapra a tapasztalatokat!

A kampány lényege

Azt szeretnénk elérni, hogy a piaci forgalomból folyamatosan eltűnő betétdíjas csomagolóanyagok (elsősorban folyékony élelmiszerek, üdítőitalok) helyzetére felhívjuk a társadalom figyelmét, népszerűsítsük a visszaváltható csomagolóanyagban forgalmazott termékeket, illetve megpróbáljuk arra ösztönözni a vásárlókat, hogy keressék azokat, így is demonstrálva a keresletet ezen termékek iránt.

A kampány sok eleme az egyszeri, kevésbé tudatos fogyasztókat szeretné mozgósítani. A központi illúzió az, hogy a KERESLET határozza meg a KÍNÁLATOT!

további információ: www.humusz.hu

Az USA környezetvédelmi egyezményt utasított el - Európai, ázsiai és észak-amerikai államok tárgyalást folytatnak arról, hogy a jövőben a közvéleménynek joga legyen-e tudni a veszélyes ipari hulladékok tárolásáról, kezeléséről és újrahasznosításáról. Az Egyesült Államok jelezte, hogy kiszáll az ENSZ keretei között Genfben zajló tárgyalássorozatról, amely a célegyeneshez érkezett.

Az Egyesült Államok bejelentette, hogy nem vesz részt azon az ENSZ égisze alatt Genfben folyó tárgyaláson, amely a veszélyes anyagok kezelésének új szabályait dolgozná ki. Az itt előkészítendő egyezmény arra kötelezné a vállalatokat, hogy hozzák nyilvánosságra, milyen veszélyes anyagokat tárolnak, dolgoznak fel, hasznosítanak újra vagy dobni ki.

HÍREK

Ecologist 2002. október
Ford.: B.E.

Furcsa támogatások (Subsidies sham)

A nagy-britanniai farmerek leggazdagabb 20%-a kapja a farmoknak szánt támogatások 80%-át - állítja az ActionAid karitatív szervezet felmérése. A tanulmány szerint Nagy-Britannia bűzjének minden tonnáját a nemzetközi piacon a termelési költségekhez képest átlagosan 40%-kal adják olcsóbban, azaz áron alul exportálják. Mindemellett a fejlett országok 300 milliárd font támogatást kapnak évente.

További információ: www.shiftyfty.com

Fogadj örökbe egy favágót! (Adopt a logger)

Idén ősszel az iskolakezdekor 125 amerikai városi középiskolai osztály fogadott örökbe egy favágót, vagy halászt, bányászt, farmert vagy állattenyésztőt. A League of Rural Voters által indított "Gondoskodó Barátok" ("Provider Pals") program keretében közel 5000 városi gyerek kapott videofelvételeket, leveleket, fotóalbumokat és e-mailt az örökbe fogadott dolgozóktól. A program (melynek fő támogatója a Ford cég) célja, hogy elmagyarozza a gyerekeknek, hogyan is készül mindennapi edeljük, ruhájuk, stb. ill. hogy bemutassák nekik azokat az embereket, akik gondoskodnak a környezetről. Az elmúlt évben a vidéki közösségek bojkottot indítottak a Ford ellen, miután a cég egyik vezetője valósággal "magasztalta" a globális felmelegedést. Hogy újra a vidéki Amerika kegyeibe férközzön, a Ford másfél millió dollárral támogatta az említett programot. A programot támogatja még a Monsanto és a Syngenta, a Philip Morris és a Cargill.

További információ: www.counterpunch.org/borowski0703.html

VILÁGGYARMATOSÍTÁS

Dr. Drábik János

Uzsoraci vilizáció

A világ lakóinak a fejlett ipari országokban élő 20%-a fogyasztja el a világ erőforrásainak a 86%-át, míg a világ többi lakójának jut az erőforrások 14%-a. Ez az aránytalanság még növekszik is a kamatautomatizmus miatt. Világunk tehát krízishelyzetben van, küszöbön áll a pénzrendszer összeomlása, és új status quo kialakulása. Az új helyzetre fel kell készülnünk. Az együtt gondolkodást kívánja elősegíteni ez a könyv.

A világ szupergazdag pénzdinasztiái által létrehozott, és több száz éves múltra visszatekintő HÁLÓZAT olyan sok rejtett szállal, sűrűn egybekapcsolódó hierarchia, amely a háttérből irányítja az időközben globálissá növekedett pénzhatalom széles körű intézményrendszerét.

A pénzvagyontulajdonosoknak ez a magánkézből lévő világrendszer napjainkban már uralja a fejlett ipari államok politikai rendszerét, és csekély kivételtől eltekintve a világgazdaság egészét. A pénzügyi ellenőrzésnek ezt a globális rendszerét a HÁLÓZAT vezetői hierarchiája, elsősorban rejtett kapcsolathálója, az illuminátus szabadkőművesség, valamint az általa létrehozott központi bankok segítségével irányítja.

A HÁLÓZAT felső és ismeretlenségbe burkolódzó vezetői a demokratikus államok ellenőrzése alatt nem álló központi bankok segítségével, feudális módon kontrollálják az egyes államok gazdaságát és politikai rendszerét, összhangban azokkal a titkos megállapodásokkal, amelyeket a rendszeresen tartott nemzetközi magántalálkozókon és konferenciákon fogadnak el.

A HÁLÓZAT a nemzetközileg intézményesült magánpénzvagyontulajdonosok sűrű szövetségű globális rendszere és hatalmi apparátusa: egy háttérből központilag irányított, integrált, fegyelmezett és olajozott gépezet. Azért tudunk róla keveset, mert legfőbb működési elve a maximális titoktartás. Van ereje ahhoz, hogy ezt a titoktartást kikényszerítse.

A HÁLÓZAT tehát nem egy maroknyi "összeesküvő" megmosolyogható csoportja, hanem a már korábban is létezett, a XVIII. században viszont nemzetközileg is megszerveződött pénzligarchia több mint 230 éves múltra visszatekintő, nagy hagyományú és sok tapasztalattal rendelkező autonóm intézményrendszer, a világtörténelem önálló célokkal, stratégiával és taktikával rendelkező szereplője, saját külpolitikával, pénzügyi és gazdaságpolitikával.

A HÁLÓZAT létezését nem etnikai alapon működő rendszerként kell felfogni. Ebben az uralmi rendben egy privilegizált csoport a magánpénzrendszer globális monopóliuma segítségével gyakorolja az uralmat úgy, hogy magánellenőrzése alá vonta a csak szuverén államokat megillető felségjogokat: a pénzkibocsátást, a kamat- és árfolyam-szabályozást, a monetáris politika teljes eszközrendszerét. Ez a rendszer a magánpénzvagyontulajdonosok koncentrációja révén alkalmas arra, hogy egy szűk elit irányíthassa a világgazdaságot, és általa a nemzetközi politikát.

A szerző a Szabad Európa Rádió nyugdíjas vezető programszerkesztője.

György Lajos:

Hamvas Béla és Fernando Pessoa az uralkodásról

A titokzatos Bilderberg csoport

Először megjelent az IGEN XIV./10, 2002. októberi számának 23. oldalán, ez a teljes változat!

Hamvas Béla a Scientia Sacrában felsorolja az uralom különféle fajtáit: első a szellemi osztály uralma, (amikor a világos értelem kormányoz és a rend a metafizikai rendnek felel meg, a moralitás az abszolút értékeken nyugszik); második a tevékenyek, a hódítók osztályának uralma, a harmadik a gazdasági osztályé, (itt a vagyonszerzés van előtérben). Végül a negyedik: ha a szolgaság uralkodik, tudattalan erőknél, önkényuralomnak vagyunk kiszolgáltatva, az uralkodó morál a minden egyéni kiemelkedés elleni gyűlölet. A történelemben mind a négyre van példa és elemezhetőek ezek kölcsönhatásai, összefonódásai. Példa a hódító és a gazdasági hatalom kapcsolata: a hódítás elősegíti a gazdagok további gazdagodását, ugyanakkor az uralkodók és hadvezérek számára mindig szükséges volt a gazdasági hatalom segítsége (a bankházak, pénztulajdonosok, korántsem önzetlen kölcsöne vagy adománya). Az utóbbiak saját érdekükben igyekeznek megsemmisíteni az ősi szellemi hatalmat. Ez a kérdés erősen foglalkoztatta a neves portugál költőt, Fernando Pessoa-t, aki ráirányította a figyelmet a hatalmi csoportok szerepére. Ő a szellem birodalmában szeretett volna élni, és kutatta, hogy ez miért lehetetlen. A múlt század huszas éveiben érdekes tanulmányt írt a „háromszázak”-ról. Ebben Walter Rathenau német külügyminisztert idézte, aki úgy vélte, hogy „Európát háromszáz ember irányítja” (Lehet, hogy Rathenau maga is közéjük tartozott.) Pessoa szerint a háromszázak a 16-17. sz. fordulóján léptek fel, a rózsakeresztesekkel. E hatalmi csoport célja a költő szerint a XX. században az, hogy korlátozzák és megrontsák (a) a görög kultúrát, (b) a római rendet, (c) a keresztény erkölcsöt: le akarják rombolni az európai civilizációt, a kereszténységet. A háromszázak titokzatos összeesküvői szorosán kötődnek a szabadkőművességhez. Három erőt vetnek be Európa ellen: az irracionális materializmust, a racionalista miszticizmust és az univerzalista humanizmust. Bármi, aminek valamiféle köze van ezekhez az irányzatokhoz, megfelel nekik és szolgálatukba állítják. Pessoa egy nacionalista humanizmus eszméjét állítja szembe velük, s nem foglakozik gazdasági, hatalmi céljaikkal. Számára az ellenük való védekezés bölcséleti, szellemi, erkölcsi küzdelmet jelent.

A szellem hatalma, a Hamvas féle világos értelem ellen a hódító-gazdasági erők következetes küzdelmet folytatnak. Felhasználják Hollywood, a szennyirodalom, a (Karátson Gábor szerint) sátán-alkotta agyinosó tévé aljas eszközszerét. Ha legyőzik a szellemet, akkor végre teljes egészében birtokolni fogják a Földet, rabszolgasorba hajtva annak minden lakosát. Összeesküdtek a céljaik érdekében, bár egyesek nem szeretik azt a kifejezést. Pedig az létezik. Része a

titoktartás. Ilyen titok övezte a Többoldali Beruházási Egyezmény (MAI) terveit, amiről 1998 májusában írtam az IGEN-ben.

Titok fedi a Bilderberg csoportot, amelyről Lars Adelskog érdekes írást közölt egy svéd lapban. A csoport a nevét egy hollandiai szállodáról nyerte, amelyben 1954-ben megalakultak. Idén májusban Svédországban ülészttek, mintegy 120-an. A Rothschild és Rockefeller bankházak részéről mindig jelen van valaki, szintúgy a NATO főtitkára, a Világbank főnöke, EU-biztosok, a WTO képviselői, vezető politikusok és ipari fejedelmek. A szigorú titoktartás miatt a sajtó korábban nem adott hírt a tevékenységükről, de újabban jelennek meg bírálatok róluk. (www.bilderberg.org) A találkozókat jelentős biztonsági erők jelenlétében rendezik. Titkosak a terveik, határozataik, s még a résztvevők listája is. 1996-ban a svéd miniszterelnököt egy hivatalosan kiküldött személy képviselte az egyik Bilderberg-tanácskozáson. Adelskog megírta neki, hogy ez a jelenlét alkotmányellenes, mert így a hatalmat nem a nép által megválasztott emberek gyakorolják. Válaszul azt kapta, hogy ezeken csak „magánszemélyek” vesznek részt. Ez valótlan állítás - pl. az 1998-as skóciai találkozóra George Robertson brit védelmi miniszter katonai helikopteren érkezett, hiszen „hivatalos feladatot teljesített”.

A Bilderberg-csoport befolyására néhány példa. 1955-ben megállapodtak, hogy létrehozzák az európai közös piacot, s 18 hónap múlva aláírták a Római-egyezményt. 1989 májusában a Bilderberg-tanácskozás úgy határozott, hogy Margaret Thatcher elmozdítandó Nagy-Britannia miniszterelnöki posztjáról, mert „vonakodik feladni a brit szuverenitást egy európai szuperállam javára...”. Ez meg is történt, mikor a hivatali időszakának közepén a saját pártja elmozdította hivatalából. Az 1991-es tanácskozáson Baden-Badenben részt vett egy akkor még teljesen ismeretlen amerikai kormányzó, aki három hónap múlva pártjának elnökjelöltje, s másfél év múlva az Egyesült Államok elnöke lett: Bill Clinton. Bilderbergista volt rajta kívül pl. Henry Kissinger, Gerald Ford és Tony Blair, valamint a NATO főtitkárai: George Robertson és elődei: Javier Solana, Willy Claes, Manfred Wörner. Magyar részről adataim szerint Bokros Lajos egy, Surányi György három alkalommal volt jelen. A pénzügyi és katonai hatalom a Bilderberg-csoport és néhány hasonló titkos társaság hálózatának a kezében van. Ilyen a szervezet a Trilateral Commission (TC), valamint az Amerikai Külügyi-Politikai Tanács (CFR), és ennek brit megfelelője: a Nemzetközi Kérdések Királyi Intézete (RIIA) Ez utóbbi igen régi titkos társaság: 1920-ban alapították a zártkörű Kerekasztal nevű szabadkőműves-páholy vezetői. Ebben az időben írta Fernando Pessoa tanulmányát a háromszázakról. A portugál költő személyekről vagy nem tudott, vagy nem mert írni. Ezekben a szervezetekben a titoktartás igen szigorú szabály. Az amerikai Quigley Harvard-egyetemi történész

professzor a CFR tagja volt, 20 évig kutatta a „Kerekasztal” történetét, s végül megszegve a titkosságot publikálni kezdett róla. Tudományos pályafutásának gyorsan vége szakadt: könyvét visszaküldték a könyvesboltokból, s furcsa módon a nyomdai nyomólemezek is megsemmisültek. Adelskogh szerint pillanatnyilag a Bilderberg-csoport a titkos hálózat legfontosabb szervezete. „A hálózat egy hosszútávú stratégia alapján tevékenykedik, hogy célját elérve bevezessen egy világkormányt, egy világközponti bankot, és egy világhadsereget. A Bilderberg csoport és a vele együtt tevékenykedő többi titkos társaság gyakorolja ma bolygónkon a Hamvas Béla által felsorolt

négy közül három hatalmat: a gazdaságit, a katonait, és ezek birtokában egyre inkább a szellemi is. Képviselőik minden eszközzel beavatkoznak minden ország, így hazánk eseményeibe, megakadályozva, hogy nemzetünk saját önálló életét élje.

Irodalom:

Adelskogh, Lars: A Bilderberg-csoportról A "2000. Talets Vetenskap" c. svéd tudományos magazinnál.

Hamvas Béla: Scientia Sacra p. 464, Magvető, 1988.

Pessoa, Fernando: Önelemző és elméleti írások- Íbisz. 2001.

A témával kapcsolatos említésre méltó honlapok:

<http://100777.com> - angol nyelvű

<http://www.crystalinks.com/conspiracy.html> - angol nyelvű

<http://www.nostromo.jpte.hu/~dent/konyvtar/disznofej.html> - magyar nyelvű, nagyon jó!!!

<http://www.kozszemerem.hu/> - angol és magyar nyelvű

<http://www.schnews.org.uk/bilderberg/> - angol nyelvű

<http://www.parascope.com/mx/articles/bilderberg.htm> - angol nyelvű

<http://www.nexusmagazine.com/Bilderbergers.html> - angol nyelvű

KÖRNYEZET

A fenntartható jövő építése

David Eisenberg: Building a Sustainable Future

www.szalmahaz.hu/literatur/article2.html

Ford.: BCS

Az alábbi írás az ökológikus építés egyesült államokbeli szabályozási megítélésével foglalkozik. Az építésügyi hatóságok számára az alternatív építőanyagokkal való építés elsősorban ismeretlensége miatt általában bizalmatlanságot kelt: túl rizikósnak tartják, és ettől nem szimpatikus számukra. Mit mondhatnék, ami elég meggyőző érv ahhoz, hogy időt fordítsanak ezen lehetőségek bővebb tanulmányozására mindaddig, amíg ezek az eljárások csak töredék hányadát képviselik a mai Amerikában megvalósult épületek technológiájának? Mindenek előtt néhány statisztikai adaton rágtam át magam.

Az Egyesült Államok Energia Minisztériuma (USDOE) adatai szerint az USA-ban jelenleg megközelítőleg 76,5 millió lakóház és 5 millió középület van (1996). A Minisztérium becslései alapján még további 38 millió épület fog épülni 2010-ig. Amit úgy is mondhatnánk, hogy 15 év alatt csaknem fele annyi épület fog még épülni, mint amennyi jelenleg is áll.

Egy másik előrejelzés szerint a 2030 évi épületállomány 75 százaléka még nem épült meg. Ez egy megalapozott becslésnek tűnik, amit az is alátámaszt, hogy a föld lakosságának csak egy harmada él és dolgozik modern épületekben, és a fejlesztés és cserélődés épp a fejlődő világban mutat nagyobb arányt. Ezt tovább tetézi, hogy a világ népessége előreláthatóan 2050-ig 10-12 milliárdra nő.

Könnyen belátható, hogy nem tartható fenn az az energia és anyagigényes építési mód, ami jelenleg az Egyesült Államokban a bevett. Ugyanakkor ezek a fejlett nyugati építési módok csak kis százalékat jelentik azon épületeknek, amik jelenleg a világon vannak, és nálunk éppen az számít alternatívnak, és mellékesnek, ami a világ nagyobbik részén a fősodor.

Szem elől tévesztünk néhány nagyon fontos dolgot. Olyan anyagokra, mint a polisztirolhabra, az előregyártott betonelemekre vagy a ragasztott forgácslapokra gondolunk úgy, mint hagyományos építési anyagok, és a kő, az agyag, vagy a szalma számít alternatívnak. A jelenlegi amerikai - az építési anyagokra vonatkozó - szabványok szerint ma a fát, mint új építőanyagot nem is lehetne engedélyeztetni. Hiszen szinte minden hátránnyal rendelkezik, ami csak egy szabványos építőanyagot jellemezhet: több ezer különböző fajtája ismert, jellemzői fajtánként változnak és több olyan feltételtől függenek, mint a növekedést kísérő körülmények, a szárítás módja. Szilárdsága függ a száriránytól, a görcsök gyakoriságától; emellett a fa korhad, ég, kártevők pusztítják, csekély a mérettartása, hasad, ráadásul táptalajként szolgál egyes gombák és baktériumok számára. Ha egy új építőanyag a fenti jellemzők közül akárcsak kettővel bírna, akkor már lehetetlenség lenne hitelesíteni, engedélyeztetni.

Eljött az idő, hogy elkezdjük mérlegelni cselekedeteink tágabb következményeit. Az építési szabályokat hozzá kell rendelni az anyagok és eljárások teljes spektrumához, nem csak azokhoz, ami mögött egy teljes ipar áll kutatásra és fejlesztésre fordítható pénzzel, és professzionális lobbizással a szabályozás megváltozásáért. Számot kell vetni a felhasznált anyagokkal és eljárásokkal. Mérlegelni kell az erőforrások felhasználását, a kitermelő eljárások károsító hatását, és az újrafelhasználás lehetőségét.

Azok a lehetőségek, amiket általánosan ismertetek csak néhányak azok közül a sok ősi és modern alternatíva közül amelyek felmerülnek, mint a fenntartható jövő építésének fontos összetevői. Az ismert vert vályogfalas eljáráson kívül említhetnénk a tapasztott (gömbölyeges) sárfalat. Egy másik eljárás a könnyűvályog, ahol a vályogtéglat nem

teherhordóelemként, hanem vázköltésként használják egy jellemzően favázás épületben. Ezeknek az anyagoknak és technikáknak még további számtalan variációja létezik, mint például a sárral tapasztott vesszőfonatos fal (paticsfal). Ezek az eljárások Európában mind széles körben elterjedtek voltak tradicionális építésmódként.

Nemrégiben részt vettem egy konferencián, ahol a nemzetközi építési szabályozás és az engedélyeztetés volt a téma. A beszédem végén a következő kérdést tettem fel a hallgatóságnak: "Mi megy végbe az Önök fejében, ha valaki az Önök hatáskörében valami "örültséget" akar engedélyeztetni, mondjuk szalmabálából házat építeni. Vagy esetleg teljesen ki akar kerülni a közműhálózatból, komposzt WC-t és nádgökérvénás víztisztítást használva. Az első gondolatuk minden bizonnyal az lesz, hogy ezeket az embereket meg kell védeni önmaguktól. Majd az ezt közvető reakció: ez nem az én hatásköröm! De miről is van szó ezekben az esetekben? Akik ilyen ügyben fordul a hatóságokhoz, azok felismertek valami fontos dolgot, és tesznek is ennek érdekében. Felismerték, hogy életstílus választásuk következményekkel jár. Elhatározták, hogy megpróbálnak felelősséget vállalni döntéseik következményeiért. Ez rossz dolog volna? Ez egy olyan szándék, amit le kellene rombolnunk? Nem hinném. Az volna az Önök munkája, mint építési hatóságé, hogy ezeket a kezdeményezéseket megakadályozzák? Vagy inkább az Önök munkája az, hogy segítsék, hogy mindezt jól és biztonságosan tegyék?"

Nem kérdés, hogy egy engedélyeztetés során tekintettel kell lenni az épület biztonságára vagy a szabályozások átfogó céljára, de emellett nem tekinthetjük semmisnek, ami alapvető. A történelmi példák, a helyi és széles körű hatások és a törődés mind a közvetlen, mind a hosszútávú következményekkel megérdemli a komoly megfontolást, miközben a munkánkat végrehajtjuk.

David Eisenberg az Egyesült Államokbeli "Építsünk be a fenntarthatóságot a szabályozásba" mozgalom vezetője. Az együttműködés célja a fenntarthatóság szemléletének érvényesítése az építési szabályzatok megalkotásában, módosításában.

A gumiabroncs-ház

Ecologist 2002. október

Skóciában, Fife-ban építették Európában az első "Earthship" elnevezésű, eldobott gumiabroncsokból készült házat. Az épület fűtését és áramellátását napenergiából, a vizet az esővízből nyerik. Ha még húszezer ilyen építenének, akkor felhasználnák Nagy-Britannia egész gumiabroncstermését, ami kb. évente 40 millió darab. A következő ilyen házat jövőre Brightonban fogják felépíteni.

További info: www.lowcarbon.co.uk

EARTHSHIP ÉPÜLETEK

Az Earthship egy építési elv, mit Michael Reynolds fejlesztett ki. Elképzelésein közel 20 évig dolgozott, de a lényege változatlan maradt. Reynolds építési rendszere az önfenntartás igényével készült. Az épületek javarészt újrahasznosítható anyagokból állnak, mint a gumiabroncs, üvegek, fémdobozok. Az épületek fűtéséhez és hűtéséhez passzív módon (épületgépészeti elemek nélkül, pl.: fűtés üvegházhatásból nyert energiából, hűtés a víz párologtatása révén - a ford.) használják fel a nap energiáját. A házakat úgy tervezték, hogy önálló egységként képesek működni. Vagyis az Earthship nem más, mint egy önállóan létezni tudó, más szóval autonóm épület.

Az építési eljárás nem igényel semmiféle bonyolult tárgyi, vagy szakmai előfeltételeket. A külső tartófalakat újratervezett gumiból építik, amit homokkal töltenek fel. A belső falakhoz üvegeket, palackokat és fémdobozokat használnak.

Azokat az anyagokat, amelyek az Earthship megépítéséhez szükségesek könnyen és ráadásul olcsón lehet beszerezni, mert ezek többnyire használt anyagok, amelyek már többé nem szolgálnak eredeti funkciójukat. Ma Amerikában 194 millió jármű van. Lestapált gumit szerezni olcsón lehet, már ha egyáltalán nem vágják hozzánk.

A tartófalak megépítéséhez 15 colos, vagy annál nagyobb gumit használnak, amibe minden sor lerakása után földet tömörítenek. A következő sor az előző sorhoz képest feles eltolással készül, mint ahogy egy hagyományos falazatnál. A stabilitás fokozása végett a sorok közé huzalokat feszítenek. Az abroncsfalat U-alakúra építik, a szabadon maradó falszakasz déli tájolású, és ide teljes egészében üvegezett felület kerül. Az itt beáramló napfény melegét a padló és a masszív tartófalak raktározzák el. Az abroncsfalat kívülről rézsűsen földdel takarják. Ez a dombház-forma Reynolds terveinek archetípusa. A belső falak üveg és fémdoboz felhasználásával készülnek, és mint a téglát, habarcsba rakják. Miután elkészült az összes fal, igény szerint lehet vakolni, vályoggal tapasztani, vagy gipszkartonnal burkolni.

Az Earthship a saját magunk részére termelt szelíd energiára támaszkodik, általa kikapcsolódhatunk a "hálózatból". Az épület vízháztartása az esővíz felfogásán, illetve a szennyvíz helyi növényi (jellemzően nádgyökérszűrő a - ford.) víztisztításán alapszik.

Az egész ház önfenntartó és független. Az építő olcsón szerezheti be az anyagokat. A leendő lakó személyes részvétele az építésben még tovább csökkentheti az építési költséget.

BCS

EARTHSHIP "KUNYHÓ" - ÉPÍTKEZÉS ÚJRAHASZNOSÍTOTT ELEMEKBŐL

Permaculture Magazine, No. 22

Az Earthship épület földrengés-biztos, ellenáll a hurrikánnak, gyors és tartós hajlékot kínál. A vizet az égből kapja, és megtisztítva ezt használják fel a lakói. Az épületeket szabadon bővíthetőre tervezték, így növekedhet, akár egy szép virág. Ennek az építési módnak a legkisebb, mondhatni alaptípusát "kunyhó" névre keresztelték, építése egészében bemutatja ennek a rendszernek az elvét.

Ezt a kicsiny épületet nyolc nap alatt meg lehet építeni. Az építés a 4,9 méter átmérőjű körív mentén álló teherhordó fal elkészítésével indul. A fal eldobott autógumiból áll, amik belsejébe földet döngölnek. A fal kitűzését úgy kezdjük, hogy az alsó közepére egy cöveket tűzünk. Lemérünk egy 240 cm-es zsinórt, a zsinórt a cövekre kötjük - most már ez fogja megmutatni, hogy hova tegyük az abroncsokat.

Kezdetként el kell helyezni a leendő ablak és az ajtó keretét az épület déli oldalán (pontosabban az egyenlítő felé tájolva). Az első gumi az ajtókeret valamelyik oldalára kerüljön. A sor végeztével kezdődhet a föld döngölése.

A technika általában nem igényel alapozást, mivel a széles főfalak miatt az egységnyi felületre jutó terhelés csekély lesz. Ez a falazat Amerikában és számos más, főként közép - amerikai országban bevált

alternatív eljárás. A építő választhatja meg, hogy a házat, mint egy kunyhót részben a felszín alá süllyesztjük, vagy sem. Azonban ha teljes mértékben a föld felszínére építünk, akkor is be kell borítanunk valamivel, pl.: földtakarással, vagy szalmabála előtétfallal stb.

A legfelső gumisoron egy alumínium vályúba, mint zsálatába vasbeton koszorút készítünk. A koszorúra kerül a kéthéjú kupolából álló lefedő szerkezet. A kupolák favázások. A belső kupolát belülről be kell fedni, mondjuk, használt textilekből készítünk cementes masét, amit a kupolához rögzített csirkehálóra viszünk fel, és ezt később agyaggal tapasztjuk. A két kupolahéj közé hőszigetelő anyagot tömökünk, ami lehet ipari kender, rongydarabok, aprított papír. A külső nagyobb kupola vízszigetelt, amit legegyszerűbben egy teli deszkaborításra készíthetünk el. A külső kupola peremén elhelyezett esőcsatorna vezeti a lehullott csapadékot egy külső ciszternába.

Az építési eljárás nem igényel különösebb szakértelmet, ezért néhány gyakorlati bemutató és előadás során a helyi emberek alkalmassá válnak erre a feladatra. Őt jó erőben lévő ember nyolc nap alatt felhúzhatja az egész házat, amely rögtön használható és ellátható vízzel. Szükség esetén egyszerűen bővíthető.

Több információ: www.earthship.org

BCS

TÁRSADALOM

Szabadságot Vanununak!

A TITKOS ÜGYNÖKÖK MEGAKADÁLYOZZÁK VANUNU FELTÉTELES SZABADLÁBRA HELYEZÉSÉT

Sunday Times, 2002. December 1.

*Peter Hounam: Secret agents stop parole for Vanunu
Jeruzsálem*

Az izraeli biztonsági szolgálat megakadályozta Mordechai Vanunu korábbi szabadlára helyezését. Vanunu izraeli szakembert 1986-ban tartóztatták le, miután a Sunday Times hasábjain feltárta hazája atomfegyverkezéssel kapcsolatos titkait.

Vanunu, akinek a büntetése 2004-ben telik le, múlt vasárnap egy kihallgatáson volt a feltételes szabadlára helyezése ügyében s reménykedett. Ugyanis két hónappal korábban meglátogatta a börtönben az izraeli titkosszolgálat, a Shin Beth egy tisztje, hogy készülődhet, hacsak a szolgálat nem ellenzi a szabadonbocsátását.

Azonban a kihallgatást egy különleges biztonsági tanács végezte a beershebai börtönben, s ezen a Shin Beth és két másik szolgálat képviselői azt állították, hogy Vanunu még mindig létfontosságú nukleáris titkok birtokában lehet, 16 börtönben töltött év után is. Szerintük veszélyes lenne, ha elfogágának részleteit feltárná: a Moszad-ügynökök csapata miként ejtette csapdába Rómában.

Ernest Rodker, a brit Vanunu Kiszabadításáért Küzdő Mozgalom tagja a kihallgatók észrevételeit kegyetlennek és embertelennek mondja. „Hihetetlen helyzet, hogy valakit börtönben tartanak azért, hogy ne számolhasson be saját kegyetlen elrablásának körülményeiről” - mondotta.

A kihallgatást december 31-ig elnapolták, amikor a titkosszolgálat újabb adatokat közölhet. Az újabb tárgyaláson Avigdor Feldman, Vanunu ügyvédje azzal fog érvelni, hogy Vanunu az elrablása előtt a Sunday Times-ben már mindent feltárt, amit Dimonáról tudott. Azt is tervezi, hogy ismételten igyekszik a tárgyalásra megidéztetni Simon Perez, aki abban az időben Izrael miniszterelnöke volt. Perez részletesen beszámolt tavaly az izraeli tévében, s akkor azzal dicsekedett, hogy ő irányította a háttérből a nukleáris programot, francia segítséggel.

Feldman azt mondotta, hogy Vanunu már nem ártalmas, mint nukleáris titkok ismerője, s helytelen azzal érvelni, hogy azért kell börtönben tartani, mert részleteket tud a saját elrablásáról.

A Vanunu Kiszabadításáért Küzdő Mozgalom Londonban minden szombat reggel tüntet a főváros izraeli követségének közelében.

MOZGALOM AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN MORDECHAI VANUNU KISZABADÍTÁSÁÉRT

<http://www.nonviolence.org/vanunu>

*The US Campaign to Free Mordechai Vanunu
2002. november 15.*

Mozgalom az Egyesült Államokban Mordechai Vanunu kiszabadításáért

- mozgalom azért az emberért, aki véget akart vetni az izraeli nukleáris fegyverkezésnek, aki leleplezte a kormánya hatodik nukleáris fegyverraktárát.

A Negev sivatag időzített bombája tovább ketyeg, veszélyeztetve Izrael és a szomszédos országok népeit. Egyre hangosabban követelik a dimonai atomtelep nemzetközi ellenőrzését, különösen az Izraellel szomszédos országokban. Még a Dimonában dolgozó munkások figyelmét is felhívják a meg nem felelő munkakörülményekre, amelyek daganatos és más megbetegedéseket okozhatnak. De Mordechainak - sajnos - még 19 hónapja van hátra a börtönben. Az az időtartam, ameddig még ezt a rettenetes terhet viselnie kell, nagy mértékben függ tőled, tőlem és másoktól, akik elkötelezettek az iránt, hogy ez a derék ember kiszabaduljon, és elő akarják segíteni a nukleáris veszélytől mentes világ megteremtését.

Ötszázötvennégy

(Valójában - december elsején: ötszázkilenc - Pi.).

Ha hinni lehet Izrael államnak, akkor ennyi nap múlva engedik ki a börtönből, ahová azért zárták, mert elmondta a világnak az igazat a kormány titkos nukleáris fegyvergyártásáról. Ez a hír Mordechai

fivérétől, Ashertől, egy jeruzsálemi iskolaigazgatótól érkezett. Néki az Ashkelon börtön hivatalnokai mondták, hogy Mordechai 2004 április 22-én kerül szabadlára, tehát 5 hónappal a 18 éves büntetésének letöltése előtt.

Azonban Mordechainak nem szabadna már egyetlen napot sem a börtönben tölteni bátor tette miatt. Izrael egyszer kijelentette, hogy a Vanunu zárt tárgyalásán készült jegyzőkönyvek annyira kényesek, hogy sosem kerülhetnek nyilvánosságra. Azonban néhány évvel ezelőtt, meghajolva a nyilvánosság nyomása előtt, közölték a per legtöbb adatát, és megengedték, hogy a Knesset megvitassa a nukleáris titok kérdését. És most, bár Izrael hivatalosan tagadja, hogy rendelkezik nukleáris fegyverekkel, a kormány cenzorai megengedik, hogy a ebben a valaha tabu tárgykörben az izraeli sajtó tájékoztatást adjon.

Az amerikai és a világszerte megnyilvánult tiltakozás nyomására lekerült a lakat Mordechai magányos cellájáról és a titkolódzás politikájáról, amely révén az izraeli és az amerikai kormány megvédte, lehetővé tette a törvénytelen tömegpusztító fegyverek előállítását.

A jelen világméretű háborús fenyegetés korszakában Vanununak a nukleáris leszerelésről szóló tette egyre fontosabb.

*Felice Cohen-Joppa, coordinator, P.O. Box 43384,
Tucson, AZ 85733 USA, Phone/fax: (520)323-8697*

.....

„Számomra a legnagyobb biztatás és boldogság az első évben (a börtönben) az volt, hogy tudtam, hogy egész London tárgyalta (cenzurázva); a földalatti nagyon titkos hely híryanaggyá alakult (...); a legtöbb titok amiről senki sem hallott vagy amit senki nem látott csomagolópapírrá vagy hulladékká változott. Az épület titka és (a nukleáris fegyverek) titka összeomlott minden bomba nélkül, anélkül, hogy bárkit megölt volna. Ebben volt az erőszakmentes cselekedet nagy ereje.”

Mordechai Vanunu, 2002. március 12.

.....

Bár tudomásul vesszük, hogy Vanunu, mint nukleáris fegyvergyári alkalmazott megsértette a titoktartási esküjét, a világon sokezren nem úgy tekintenek rá, mint kémre vagy árulóra, hanem mint olyan emberre, aki mások biztonsága érdekében minden ellenszolgáltatás nélkül szabadon kiadta információját. Világszerte számos országban tisztelik a bátorságáért, mivel önmagát kockáztatva elmondta az egyszerű igazságot.

Vanunut ismételtelen jelölték Nobel békedíjra. Az Európa Parlament felszólította Izraelt, hogy emberieségi alapon engedjék szabadon őt. Az Amerikai Fizikai Társaság munkabizottsága, a Nemzetközi Békeiroda, az Episzkopális és Zsidó békeszövetségek, valamint vallási, tudományos és kulturális vezetők és mások aggodalmukat fejezték ki az emberi jogok megsértése és a nukleáris fegyverkezés terjedése miatt. Egy tucat

országban, az Egyesült Államokban és Izraelben is mozgalmak tevékenykednek a szabadon bocsájtása érdekében.

Az amerikai mozgalmat egy veterán békemozgalmi ember, Sam Day alapította és szervezte a haláláig, 2001 januárjáig. Jelenleg korábbi munkatársa Felice Cohen-Joppa szervezi ezt a mozgalmat, vele dolgoznak Art Laffin és Jack Cohen-Joppa. Negyedévi lapot adnak ki, könyveket és videokazettákat, trikókat és Vanunu történetéről szóló oktatási anyagokat terjesztenek, gyűléseket szerveznek, tüntetéseket rendeznek az izraeli követség és konzulátusok előtt Washingtonban és szerte az országban, előszobáznak a kormányhivatalokban, segítenek más országok hasonló mozgalmainak és támogatják Vanunut a börtönben is. Amellett, hogy Vanunu kiszabadításáért és az izraeli atomfegyverek feltására érdekében küzdenek, bírálják az Egyesült Államok nukleárisfegyver-politikáját. Nagy gond az a kettős mérce, amely megkérdőjelezi illetve aláaknázza a kormánynak a nukleáris fegyverkezéssel szembeni hivatalos hozzáállását. Közben szemben áll a harmadik világ országainak (pl. Irak, Észak-Korea) atomfegyver iránti törekvésével, az egymást követő elnökök becsukják a szemüket közel-keleti szövetségesük, Izrael nagy törvényszegése előtt. További gond, hogy a kormányunk folyamatosan a nukleáris fegyverekre támaszkodik, amelyekkel növelni tudja az Egyesült Államok hatalmát és befolyását az egész világon.

A mozgalom végső célja, amelyet Mordechai Vanunu sugall a számunkra, egy nem-nukleáris világ megvalósítása.

Pi.

AJÁNLÓ

FILM

Véres vasárnap

Lebilincselő film, amely arról szól, hogy egy az ír katolikus internáltak szabadon engedését követelő, békésnek indult felvonulás a brit ejtőernyősök bevetésének következtében miként válik az ország egyik legszomorúbb eseményévé. Prága és Genova fényében is érdemes megnéznie ezt a filmet mindenkinek, aki valaha részt vett tüntetéseken, ilyen tervez, netalántán még szervez is - de ugyanígy tanulságos a hatóságok számára is.

"Felelős vagyok a rózsámért." - a Kis Herceg egyik kulcsmondata jutott eszembe, miután kijöttünk a moziból. Nem szoktam filmekről ajánlót írni, de a Véres vasárnap hatására az volt az érzésem, hogy ezt a filmet az Gaia Sajtószemle olvasóinak, minden aktivistának, sőt még az állami szervek embereinek is meg kellene néznie. A csapongó stílusért bocs, de nem vagyok filmesztéta.

Nem egy hollywoodi lónyál - angol és ír filmek kiváló alkotása. Számomra úgy tűnt, minden egyes filmkocka nagyon a helyén van, és a kézikamerás felvétel is tökéletes választás volt. Az események sodrában úgy érzed, Te is ott vagy a helyszínen.

Két, párhuzamos sajtótájékoztatóval indul a film, ahol az észak-ír polgárjogi mozgalom bejelenti, hogy felvonulást tartanak Londonderryben az internáltak

szabadon bocsátásáért. A hatóságok a másik sajtótájékoztatón közlik, hogy nem engedélyezik a felvonulást.

Londonderryben már hónapok óta feszült a helyzet. Az utcákon kőbarikádok a protestáns és a katolikus negyedek elválasztó szakaszon. Szombatonként felvonulások, tüntetések, rendszeresek az összetűzések a fiatalok és a rendőrség között. Az ejtőernyősöket titokban azzal a feladattal vezénylik ki, hogy gyűjtsenek be annyi "huligánt", amennyit csak lehet. Ivan, a felvonulást szervező parlamenti képviselő komoly dilemma előtt áll, amikor látja a komoly katonai jelenlétet, és tudomására jut az ejtőernyősök idevezénylésének híre. De a tüntetést nem lehet már lefűjni, hiszen megvolt a sajtótájékoztató, és ha most nem vonulnak fel, akkor az a polgárjogi mozgalom végét jelentené, és szabad teret kapna az IRA...

Az utolsó pillanatban végül úgy döntenek, hogy nem a városháza elé vonulnak. De amikor a 14-es torlasznál jobbra fordulnak, a menet egy része az eredetileg meghirdetett útvonalon menne tovább... A fiatal srácok csoportja ott marad az ejtőernyősökkel szemben, követ kezdenek dobálni. Egyszer csak lövés dördül. Zűrzavar, az ejtőernyősök mindenkire lőnek, aki mozog...

Az ártatlan fiatalból, akit súlyosan sérülten megpróbálnak kórházba vinni, a bizonyítékra éhes hadsereg terroristát csinál, miután holttestét kitömik

bombákkal. Így lehet belőlünk is bármikor terrorista? A királyi később a felvonulást leverő ejtőernyősöket, az akció kitervelőit, résztvevőit kitünteti...

Meg lehetett volna akadályozni, hogy ez legyen belőle? Mit csináltunk volna másképp? Kerülhetünk-e mi is ilyen helyzetbe? Ezernyi kérdés merül fel a film megnézése után. Érdemes lenne megnézni még néhányszor, és elbeszélgetni ezekről a kérdésekről.

Fidusz

LEMEZ

Kiss Ferenc:

Nagyvárosi bujdosók

Sokáig hallgattuk Földes László Hobót, aki meg nem alkuvásával a kommerciális dumm-dudumm/csikidamm slágerzenénél lényegesen magasabbra lőtte be a saját maga által átugrani szándékozott képzeletbeli lécszínvonalát.

Húsz éve már, amikor Bródy János a Hungarian Blues lemezével jelentkezett... ami nem volt sem Hungarian, sem Blues, sem magyar, sem keserves - bár az azonos című szám közelítette a cím hangulatát, igaz, csak alulról és távolról.

Régóta várom már tehát a Magyar Kesergőt, amit rossz névválasztással Nagyvárosi bujdosónak is nevezhet a szerzője...most tehát megérkezett, ha nem is ma vagy tegnap, de legalább tegnapelőtt, és megszerezhető, bár nem a legelső sorban említett zenék polcáról.

Ami különösen izgalmas benne, hogy úgy magyar, hogy közép-, kelet- de egyben európai is...

Végigolvastam. Meghallgattam. Bele-beleborzongott a hátam a kesergők hegedűszólóiba, hiszen úgy éreztem: saját legbenső gondolataimat mondja el dalban, zenében. Életérzés, ami nem úgy keserves, hogy lassan elfogy, mint a gyertyaszál, hanem úgy, hogy kemény, mint az ÉLET. Olyan életérzés, amely elsősorban mai, de egyben tíz, száz, ezer évvel ezelőtti is, ami mindnyájunkban

bennünk zsong, mert a génjeinkben örököltük. Úgy kemény, hogy az ellenséggel szembetalálkozik, megvív velük, közben pokolra száll. A győzelmet azonban soha, sehol sem adják ingyen. Szerencsés, aki a győzelem árát könnyen megfizeti, sajnos legtöbbünknek ez az ár a Déva várába falazott asszony, család, vagy gyerek értékrendjébe esik - vagy lehet akár saját magunk, a szépségünk, a fiatalságunk, legszebb, legaktívabb éveink, kopaszodó fejtetőnk vagy vastagodó derekunk... Majd mindezek végén ott áll valaki, a Rossz, akit mindezidáig csak a jó oldaláról ismertünk, és vigyorogva lefújja, lesöpri az asztalról a bábukat, csak győzzük utána összeszedni a morzsát, összeállítani a széttört képet, és általában menteni a még menthetőt. Kiss Ferenc szembeszáll a Rosszal, megmenti a menthetőt, megragadja a Pillanatot, darabjaiban kiemeli a Szépet a zűrzavarból, majd egységes egésszé kerekíti, és ...a végén győz.

A CD-t az Etnofon Kiadó adta ki (fényposta: info@etnofon.hu), az ára vékonybukszájúaknak borsos. Aki mégis ki tudja fizetni, nem bánja meg. Aki nem, az nálam személyesen kölcsönözheti.

kili

KÖNYV

Konrad Lorenz:

Az „oroszi kézirát” (1944-1948)

Az ember természetrajza - Bevezetés az összehasonlító viselkedéstudományba

A kézirátot Lorenz a hadifogsága alatt írta és meglepő módon a szovjet hatóságok engedélyével haza tudta hozni. Odahaza a munkát folytatni akarta, de az elkallódott, elveszett, s csak egy évvel a halála után, 1990-ben találták meg szépen becsomagolva a tudós könyvtárának egy eldugott sarkában. A kötetet leánya rendezte sajtó alá.

Az 500 oldalas könyvet természetesen nem tudom ismertetni, csak néhány olyan gondolatot, szövegrészt emelek ki, amelyek foglalkoztatnak. Ezek a

rendszerelmélettel és néhány más bölcséleti kérdéssel kapcsolatosak.

Konrad Lorenz (1903-1989) és Ludwig von Bertalanffy (1901-1972) kortársak voltak, mindketten osztrákok, de nem tudom, mennyire ismerték egymást illetve egymás munkáit.

Bertalanffy jórészt Kanadában élt és dolgozott, de német nyelven is jelentek meg munkái. Feltételezhető, hogy ezeket Ausztriában írta. Nem tudom, hogy hatottak-e egymásra, Lorenz Orosz Kéziratának irodalomjegyzékében Bertalanffy neve nem szerepel.

Lorenznek elsősorban a rész és az egész viszonyára vonatkozó megállapításai vannak igen szoros kapcsolatban Bertalanffy tétéleivel.

A kötet 247. oldalán egy gondolat kísérletet ír le: marslakóknak elemezni kell egy ember alkotta gépet, pl. egy nyugalomban lévő autót. Nem érthetik meg a tárgy részei közti összefüggést, a kölcsönös kapcsolatokat, amíg rá nem jönnek, mire való az egész gépezet és hogy a tárgy a földlakók mozgásszerve. Egyetlen rész és részfunkció sem érthető az összes többi funkciójának egyidejű megértése nélkül, egyiket sem elemezhetjük a másik előtt. Szükséges, hogy a vizsgálódást az összes részek egyidejű szemügyre vételével kezdjük. – Mivel oki kapcsolatok egyetemes rendszeréből nem különíthetünk el egyetlen különálló oksági szálat, az ilyen rendszer analíziséhez feltétlenül szükséges, hogy egyszerre kezdjük el az összes hatás egyidejű vizsgálatát, valamint annak a nagyszámú oksági szálnak a követését, melyek tőlünk valamennyi okhoz visszavezetnek. A biológus O. Koehler szerint oksági filccel (kauzális szálak sűrű szövődékével) nézünk farkasszemet. ... Ha az ember egy nagyon-nagyon sok szálból álló fonatot akar kibontani, csak akkor jut előbbre, ha egyidejűleg az összes szálat szem előtt tartja és minden egyes szállal egyidőben az összes többi kiszabadítását is folytatja...

Ezzel összefüggésben ír Lorenz a belső elválasztású mirigyek rendkívül bonyolult rendszeréről, az antagonisztikus működésekről.

A könyv 8. fejezete a finalitást tárgyalja. Itt homlokegyenest ellenkező következtetésekre jut, mint von Bertalanffy. „Értelem, cél, mi végre? Mi végre két vegyértékű az oxigén? Értelmetlen kérdés, hacsak nem adunk valami naiv, emberközpontú választ – azért, hogy az ember a teremtés koronájaként élhessen a földön. **A finalitás kérdése a szerves természet jelenségeivel kapcsolatban eleve soha és sehol nem vethető fel.**”

Bertalanffy általam ismert munkáiban kerüli a materializmus és idealizmus fogalmakat, egy helyen ezt olvassuk: „Nem létezik éles határvonal a testi funkciók, a tudattalan és a tudatos között, végső soron talán valamennyiük egy és ugyanaz.” (Monista, bár ezt a szót nem említi.)

Hallatlanul érdekes Lorenz viszonya a materializmushoz és az idealizmushoz. Magát határozottan materialistának vallja (vagy csak képzelet?). Könyve 4. fejezetében (A természet-és szellemtudományok szintézisének lehetőségéről), a 121-122. oldalon így ír: Az intuitív tehetségű „látnok” beéri a felkismert igazsággal és annak minden kétségen felülemelkedő kinyilatkoztatáshoz hasonlatos meggyőzőerejével. Nincsen szüksége a kauzális analízis bizonyítékára, az ő szemében a természetkutató, aki kategorikusan követeli ezt a bizonyítékot, kicsinyes, a nagy összefüggések felimerésére képtelen szőrszálhasogató.

Amikor Goethe a maga szintjében teljességgel „elbeszél” Newton mellett, klasszikus példával szolgál arra, hogyan érti félre és veszi semmibe egy nagy látnok az induktív, kauzális analízist folytató természettudóst. Őszintén meg volt győződve a következő mondat igazságáról: „A természet titokzatos módon nem engedi, hogy fényes nappal levegyük fátylát, nem óhajt

kinyilatkoztatni szellemednek, emeltyűkkel és csavarokkal sem csikarod ki belőle”. ... Az induktív és az oki analízis területén tehetséges, de szerényebb intuitív képességekkel rendelkező tudós számára teljességgel hozzáférhetetlenek a filozofikus látnok által felismert igazságok. „Nem képes megismételni az eljárást, amellyel a filozófus eljutott a maga meggyőződéséhez, mivel pedig utóbbi sem tudja megmondani, miként érte el az adott eredményt, a természettudós léha fecsegőnek tartja, és megvetően fordul el tőle. Számos kitűnő, sőt zseniális természettudós létezik, aki vitatja a filozófia mint ilyen létjogosultságát, mindenekelett azonban azt a jogát, hogy tudománynak nevezze magát.

123. oldal: Az induktív jellegű természettudományban még soha nem igazolódott be olyan igazság, amelyet előzőleg ne ismert volna fel az intuitív jellegű filozófia!

136. oldal: Az intuíció egyik nagy gyengéje az ellenőrizhetetlensége, a másik a korrigálhatatlansága. Az induktív erőssége az ellenőrizhetőség.

11. fejezet - Vitalizmus

306. oldal: A világok idealisztikus dualizmusának az a végzetes következménye, hogy az e tévedésben leledző ember akár tudja, akár nem kénytelen a kauzalanalitikus kutatás ellenségévé válni. Ha egyszer ennek a tévedésnek a fogjainvá váltak, pontosan a legjobbak, azok, akiknek szíve a legnyitottabb arra, ami az univerzumban bámulatra méltó – akarják a legkevésbé, hogy ezt a tiszteletet ébresztő dolgot egy kauzális magyarázat megfossa isteni voltától. Számos nagy és derék ember vált ezen a módon a materializmus és természettudomány ellenségévé. Ezek a nagyszabású ellenfelek azonban viszonylag kevesebbet ártottak, mint a kis barátok; a szóban forgó jelenségben az a legrosszabb, hogy a kisszerűeket és rövidlátókat, az intuícióra és az ámulatra képteleneket a materialisták táborába, a mi táborunkba üzték.

314. oldal: A vitalista közelebb áll a szívemhez, mint az, aki hozzám hasonlóan materialista, de csak azért került a materializmus táborába, mert képtelen megpillantani azt, ami ezekben a dolgokban csodálatra méltó.

316. A világegyetemben, mely egyetlen nagy csoda, éppen az a bámulatra méltó, hogy az élet összes csodálatos jelensége, ideértve az ember valamennyi igen magasrendű funkcióját is, „apró csodák” nélkül, az általános érvényű, nagy természeti törvények elleni vétségek nélkül jött létre.

Ennyit kedvcsinálónak.

Pi.

(Utóirat: Ha valaki esetleg tud Lorenz és Bertalanffy viszonyáról, minden adatot örömmel veszek. Pl. hivatkozik-e Lorenz későbbi munkáiban valahol Bertalanffyra? Nekem nincsenek meg itthon a kötetei és még nem jutottam el könyvtárba ezt kutatni. Pi.)

A szerző hagyatékából közreadja Agnes von Cranach - Cartaphilus Kiadó, 1998.

KÖNYV

Daniel Quinn:

Izmael

"Tanár tanítványt keres. Határozott vágy a világ megmentésére elengedhetetlen. Jelentkezni személyesen." Ezzel a rejtélyes hirdetéssel veszi kezdetét az Izmael ember-főhősének szellemi kalandja. Ha úgy érezzük, hogy a metrón (reggelizőasztalnál, illetékhivatalban stb.) újságot böngészve egy efféle hirdetés legalább egy pillanatra kiragadna az állott unalomból, mi vagyunk azok, akiknek ez a könyv íródott.

Callenbach Ecotópiájáról (A hét könyve 2002. 35. hét) írt kis ajánlómban azt állítottam, hogy az Izmael a kérdések könyve. Izmael, a nem-emberi főhős kérdéseket tesz fel, és a válaszai is további kérdésekhez vezetnek. Hogyan lettek ilyenek a dolgok? Miért van mindez - az éhínség, a környezetszennyezés, a fogyasztói kultúra? És miért nem nyugtalankodik senki miatta? És miért nem oldjuk meg?

Az Izmael, mint minden jófajta filozófia, nem erőltet ránk válaszokat. Nem próbál maga alá gyűrni mindenféle kábító újdonsággal. Quinn egyszerűen csak rendszerbe foglalta a dolgokat. Kirakott egy óriási mozaikot, amelynek minden darabja ismerős, de egyben nem láttuk még soha - és most, hogy szemügyre vehettük, nem tudunk szabadulni a hatása alól. Bizonyos kifejezések - mint társadalmi haladás, civilizáció, jólét - az Izmael elolvasása után kellemetlen asszociációkat ébreszthetnek.

Quinn annyiban is ragaszkodik a filozófiai hagyományokhoz, hogy művét párbeszéd formában írta meg - olyasfajta dialógusként, mint amelyet Szókratész folytathatott valaha, mindenféle ligetekben sétálva, bémész tanítványaival. Rávesz, hogy mi magunk ismerjük fel érveink és gondolkodásmódunk tarthatatlanságát. Éppen ezért ne is olvassuk úgy ezt a könyvet, mint egy regényt. Nem az. A kerettörténet kifejezetten bugyuta; s nem biztos, hogy jó ötlet volt főhősnek választani egy morózus gorillát meg egy kiégett, elfásult, harmincas éveit taposó amerikaiat. A hangulatomnak leg-

alábbis nem tett jót: két ilyen szereplővel lehetetlen derűs, optimista hangvétellű könyvet írni. Csak semmi eufória. Ne felejtsük el, hogy 1992-ben még sokkal nehezebb lehetett rokon lelkeket találni a világban, mint most; szegény Quinn nagyon magányos lehetett.

Az Izmael erényei azonban feledtetik a könyv hibáit. Először is, olyan fogalmi rendszert ad, amelyben könnyű eligazodni - mintha tisztára mosna egy maszatos ablaküveget. Kultúra Anya, Elvevők, Meghagyók; sokat segít abban, hogy képesek legyünk szavakba öntenii gondolatainkat. Aztán a kisebb 'példabeszédek': frappáns történetek, amelyek nem mennek ki a fejünkből, mint a medúza és az antropológus találkozása. És végül, a mítoszok: számomra a könyv legcsodálatosabb része Izmael bibliamagyarázata volt. Soha többé nem tudom már úgy elolvasni az ember bűnbeesését vagy Káin és Ábel történetét, hogy ne Izmael szavai jussanak eszembe róla: lélegzetelállító, a szó szoros értelmében, az az értelmezés, melyet Quinn fűz a jól ismert történethez. S ki tudja - én nem tudom, csak hiszem - talán ez a helyes magyarázat.

Filozófia, mítoszok, történelmi magyarázat - lehet, hogy elvettem a kedvét valakinek? Az Izmael mindenestre nem túl vastag. Nem tekervényes, nem álmély, és nem kísérletezik azzal, hány percig bírja az olvasó a kihüvelyezhetetlen körmondatokat és értelmezhetetlen kifejezéseket, mielőtt elaludna rajtuk. Az Izmaelt olvasni inkább olyan érzés, mintha a pályaudvar várójában beszélgetésbe elegyednénk egy titokzatos idegennel - és a vita olyan izgalmasnak bizonyulna, hogy lekésnénk a vonatot...

Hasznos Erika

(Föld Napja Alapítvány, 300 oldal)

A könyv legjobb tudomásunk szerint már nem kapható, könyvtárakban (ritkán antikváriumokban) érhető el.

TÖRTÉNETEK

A próféták

Az ország válságban volt. Senki nem látott maga előtt jövőt, aminek megvalósítására törekedni lehetett volna. Falragaszok jelentek meg országszerte: prófétát keresünk. Feladata a, vagy egy jövő megjövendölése. Hamis próféták kivégeztetnek.

A jelentkezők mind hamisnak bizonyultak. Élükön azzal, aki semmilyen jövőt nem látott.

György Ottília

Gaia sajtószemle <http://foek.hu/gaia> ■ **Kiadja az Egyetemes Létezés Természetvédelmi Egyesület (ETK)** ■ Alapította: **György Lajos** (Piros) gyorgy@koki.hu ■ Összeállította: **Bukta Csaba** polgári szolgálatos gaiaszerk@zpkok.hu ■ Hálózati terjesztés: **Fidrich Róbert** (Fidusz) fidusz@zpkok.hu ■ Az Egyesület elnöke: **Móra Veronika** move@okotars.hu ■ A szemle megjelenését támogatta a **Környezetvédelmi Minisztérium KAC** és az **Okotárs Alapítvány** ■ ISSN 1419-1776 ■ Az ETK és a szerkesztőség postacíme: **1054 Budapest, Vadász utca 29.** ■ A szerkesztő a beküldött anyagokat esetleg tömöríti, a főléssleges idegen szavakat magyarra fordítja. A hozzászólások terjedelme nem múlhatja felül az eredeti írást. ■ Mindenkit szeretettel várunk kedd esténként 18 és 20 óra között összejöveteleinken, a Bp. V. Vadász utca 29. alatt.